

דף ז ע"ב

כל הקובע מקום לתפילתו

אורח שהתיישב על מקומו הקבוע בבית הכנסת

שאלה נאמר במסכת ברכות דף ו ע"ב כל הקובע מקום לתפלתו, אלוקי אברהם בעזרו. וגם נאמר בברכות דף ז ע"ב כל הקובע מקום לתפלתו אויביו נופלים תחתיו. וברמב"ם (פ"ה מתפילה ה"ו) נאמר, שמונה דברים צריך המתפלל להזהר בהן ולעשותם. ואחד מהם תיקון המקום, כיצד, וקובע מקום לתפלתו תמיד. ויש לעיין מה הדין אם בא אורח ממקום אחר והתיישב על מקומו שבבית הכנסת. האם יבקשו בעדינות לעבור למקום אחר כי הוא מקומו הקבוע, או שמא מאחר ונאמר בספר המצוות הקצר מצוה ס"א מצות עשה לאהוב את הגר. ופירוש גר הוא שבא מארץ אחרת ומעיר אחרת לגור אתנו, ומכל שכן גר שנתגייר. (והוא כמדומה מדברי היראים) וכעין זה כתב החינוך (מצוה תלא, בסופו) וז"ל: ויש לנו ללמוד מן המצוה היקרה הזאת. (אהבת הגר) לרחם על האדם שהוא בעיר שאינה ארץ מולדתו ומקום משפחת אבותיו. ולא נעביר עליו הדרך, עכ"ל. ואם כן יש לשקול מה עדיף על מה, האם להתפלל במקום קבוע ובפרט בעידנא דריתחא שאויבינו קמים עלינו, או לאהוב את הגר ולחשוש אולי יפגע.

ס. חשוקי חמד

תשובה ישאיר את מקומו לאורח והוא יתפלל שלא במקומו הקבוע. משום שנאמר שם ברמב"ם ואם היה דחוק ונאנס... אין מעכבים. ולכן אם המקום הקבוע תפוס ע"י אורח הרי זה כאילו דחוק ונאנס. מאחר וקיים חשש שמא יעלב. וכך הוא גם לשון השלחן ערוך (סימן צ, יט) יקבע מקום לתפלתו שלא ישנהו אם לא לצורך. וכאן הוא לצורך כדי לאהוב את הגר, ויש להניח שגם אז יפלו אויביו לפניו.

דף ז ע"ב

מרוחק לך תלחנ

ומעשה היה באחד (סח) שפרע (גילה) ראש האשה בשוק. ובאו להתדיין בפני רבי עקיבא. וחיבו לשלם ד' מאות זוזים על שביישה לעיני הבריות. אמר לו האיש: תן לי זמן, היינו שהות שנותן בית דין לתשלום. בתוך אותו זמן כשעמדה האשה בפתח ביתה בא יהודי זה ושבר לעיניה פחית של שמן שערכו היה מועט. אז פרעה האשה ראשה והיתה מלחלחת ידה בשמן ונותנת על ראשו. לקח זה שני עדים והלך לר' עקיבא. אמר לו, לזו אני נותן ד' מאות זוז. בשלמא אם היתה אשה צנועה היה יפה זה שפסקת לי, ואילו זו בגלל שטות גילתה ראשה. ענה לו ר' עקיבא ואמר, טענה זו שאתה טוען אין בה כלום, שאינו דומה החובל בעצמו לזה שחבלו בו אחרים. שאי אפשר לקנוס לאדם שבייש עצמו. ולכן כל המבייש אשה שכינה אותה זונה חייב ד' מלקיות.

(סט) המבעית את חבירו, שבא מאחרי פתאום ביום או בלילה ומשך לו בגדו. או שצווח בשעה שהלה לא המתין לכך, ומרוב צער נעשה לו מום, חייב לשלם לו. וכן אם ירק בפני חבירו או על בגדו או בפניו, או בגפיו חייב לשלם לו. כיון שעשה כן בכונה לביישו.

(ע) אלו שיושבים במקומות הקבועים להם בבית הכנסת, וכשמאחר אחד מהם לבוא ומוצא אדם אחר יושב במקומו, צועק עליו, והלה מתבייש ומזה יוצא ריב, והאחד מכה את חבירו, כפי שעושים אחרים שהם חסרי דעת, הרי צריכים הם לדעת שאע"פ שמוטב שכל אחד יכיר את מקומו שנקבע לו לתמיד, שכל הקובע מקום לתפלתו אלהי אברהם בעזרו, מפני הטעם שביארנו בארוכה בפרשת וירא בדיני התפלה פ"א, מכל מקום אם אירע שבא ומצא איש אחר יושב במקומו, אין מן הראוי שיעורר מחלוקת על כך. ועאכ"ו שאין רשות לאדם לבייש את חבירו, ובפרט בבית הכנסת, שנקרא בית המקדש. ואפילו לדבר שם דברים בטלים אסור, וזה עון גדול, הן בשבת והן בשאר ימות השבוע, אלא שהמדבר בשבת עובר על איסור לחוד, שמחלל את השבת, כפי שבארנו באורך בבאור לפרשת בראשית פ"ז. וכן הארכנו בענין זה בפרשת ויצא בפסוק מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים, כפי שתראו שם. וזהו רק על הדיבור, ולא כל שכן על הריב בבית הכנסת, שכל המבזה את חבירו לפני תלמיד חכם נקרא אפיקורוס, לפי שמוכיח שמזלזל גם בחכם, שאילו היה מכבד את התורה לא היה מעיז לבזות את חבירו בפני החכם. ומכאן שאם אדם מבזה חבירו בבית הכנסת, לא כ"ש שהוא אפיקורוס, שנקרא בזיון בית הכנסת ועונשו גדול.

(*ע) ודעו שאם אדם מבייש את חבירו בדברים גרוע הדבר מבושת ע"י הכאה וחבלה, ועונו גדול. וכבר אמרו חז"ל כל המלבין פני חבירו ברבים אין לו חלק בעולם הבא, שזה נקרא שפיכות דמים ברורה, ששופך דמו בפני הבריות, ואז כלים כוחותיו והוא קרוב למות. (עא) ובפרט כשהוא מוציא עליו שם רע, שאז אין לו כפרה עולמית, שכל חיו נשאר עליו כתם זה, וכשאומר לו דבר מגונה שיש בו, הרי זה יותר גרוע ממוציא שם רע בשקר, שכן הדברים האמתיים עושים רושם יותר גדול בלב הנפגע, שבהיותו יודע האמת הוא מצטער הרבה. לכך צריך האדם להיזהר הרבה מזה יותר מכל הנ"ל, שבזה גורם נזק חמור ביותר לחבירו, שכן נזק יש בידו לתקן, שמשלם לו הנזק, ואילו דיבור של לשון הרע, אע"פ